

‘ONGIZATEAN HAZI’

**Ongizatea, Aurrerabidea, Eraldaketa eta
Autogobernua Euskadi globala eraikitzen begira**

XIII. Legegintzaldia

Eusko Jaurlaritza

EAJ-PNVk eta PSE-EEK 2024-2028

epealdirako Gobernu Programa

eratzera begira adostu duten

oinarri-akordioa

* Prentsarako aurrerapena

5 ARDATZ

I. ardatza. Pertsonak erdigunean

Gure helburua da ongizatearen agenda berri bat da eratzea, pertsonak politika publikoen erdigunean jarriz eta erronka soziodemografiko, energetiko-ekologiko eta teknologiko-digital hirukoitzari aurre eginez, osasuna, hezkuntza, enplegua, etxebizitza, segurtasuna eta gizarte-zerbitzuak bezalako esparruak hobetzen jarraitzea ahalbidetuko duena. Hori guztia belaunaldien arteko erantzunkidetasuna aplikatuz eta ongizate-ereduaren iraunkortasun ekonomikoa bermatuz.

II. ardatza. Hazkunde- eta ongizate-eredua

Beharrezkoa da, lankidetzaren publiko-pribatuko esparru batean, Euskadiren berrindustrializazioa bultzatzeko baldintzak bultzatzea, besteak beste, ekonomia berriak industria-ehun moderno, dinamiko, garatu eta iraunkor bat bultzatzeko eskaintzen dizkigun aukerak aprobetxatuz. Kalitatezko enplegu baten bidez aberastasuna sortzea eta banatzea ahalbidetuko duten baldintzak, zerbitzu publiko sendoak sostengatzea eta inor atzean ez geratzea bermatuko duten gizarte-politikak garatzea.

III. ardatza. Eraldaketa energetikoa eta jasangarritasuna

Berotze globalak gero eta eragin handiagoa du gugan, eta horri aurre egin behar zaio, irmo eta berehala. Ez dugu "B" planetarik. Berotze globalaren ondorioak gure gizartean ondorio negatiboak eragiten hasi dira. Euskal produkzio-sektoreak trantsizio ordenatua eta koordinatua behar du, finkatutako helburuak lortuta gure etorkizuna arriskuan jartzea saihestuko duena.

IV. ardatza. Bizikidetzaren, Memoria eta Giza Eskubideak

Bizikidetzari eta pertsona guztien arteko errespetuari zeharkako ikuspegi zabalenetik heldu behar zaio. Hori da gure kultura demokratikoaren oinarria. Euskadiko emakumeen eta gizonen berdintasuna eta giza eskubideen defentsa funtsezko gaiak bihurtu dira gure gizartearentzat.

V. ardatza. Autogobernua haztea

Legegintzaldi berri honi bi helbururekin ekingo diogu: Gernikako Estatutua osorik betetzea eta Estatutu Itun berri bat egiteko oinarriak lortzea, Eusko Legebiltzarrean negoziazioaren, akordioaren eta ahalik eta adostasun politiko handienaren bidez, bere eskumenaren eta indarrean dagoen legeriaren esparruan. Era berean, lehentasunezko helburu gisa ezartzen dugu Euskadiren nazioartekotzeak dituen etorkizuneko aukerak aprobetxatzea.

32 JARDUN ARLO

Zk.	ARLOA
I. ardatza. Pertsonak erdigunean	
1	Osasuna
2	Gizarte-politikak
3	Etxebizitza
4	Hezkuntza
5	Segurtasuna
6	Euskara
7	Kultura
8	Gazteria
9	Demografiaren erronka
10	Jarduera fisikoa eta kirola
II. ardatza. Hazteko eta ongizatea areagotzeko ereduak	
11	Kalitatezko enplegua eta Talentua
12	Industria
13	Berrikuntza
14	Digitalizazioa eta Adimen Artifiziala
15	Azpiegiturak
16	Lehen sektorea eta Arrantza
17	Merkataritza eta Ostalaritza
18	Turismo jasangarria eta bikaintasunezkoa
19	Kontsumitzailea
III. ardatza. Trantsizio energetikoa eta jasangarritasuna	
20	Trantsizio energetikoa
21	Ingurumena
22	Garraio jasangarria
23	Ekonomia Zirkularra
24	Hiri-berroneratzea eta Hiri Agenda
25	2030 Agenda
IV. ardatza. Bizikidetzak, Memoria eta Giza Eskubideak	
26	Genero berdintasuna eta LGTBIQ+ eskubideak
27	Bizikidetzak eta Giza Eskubideak
28	Garapenerako lankidetzak
29	Justizia eta espetxeak
V. ardatza. Autogobernua haztea	
30	Autogobernua
31	Gobernantza eta gardentasuna
32	Euskadi globala – Euskadi Basque Country

I. ARDATZA: PERTSONAK ERDIGUNEAN

JARDUN ARLOAK:

1. Osasuna

2. Gizarte-politikak

3. Etxebizitza

4. Hezkuntza

5. Segurtasuna

6. Euskara

7. Kultura

8. Gazteria

9. Demografiaren erronka

10. Jarduera fisikoa eta Kirola

1. Osasuna

Gaur egungo egoeran, pandemiak osasun-sistema publiko guztien garapenean eragin dituen ondorioekin eta herrialde aurreratuetako osasun-sistemek aurre egin beharreko erronken aurrean, hala nola Euskadiren kasuan (zahartzea, gaixotasun kronikoen eta osasun-kostuaren hazkundera, osasun-arloko profesionalen falta, zerbitzu publikoekiko eskakizun sozial handiagoa...), beharrezkoa da gure osasun-sistemaren kalitatea eta prestigioa hobetzen sakontzea, bikaintasun-parametroetan irisgarritasun erreala eta eraginkorra bermatuz, sistemaren kudeaketa publikoa indartuz eta zentroen eta zerbitzuen titulartasun publikoari eutsiz.

Gure ustez, osasuna gizakiaren oinarrizko eskubidea da, pertsonak baitira osasun-sistemaren ekintzaren ardatz nagusia, eta osasun-sistema unibertsal, publiko, doako, kalitatezko eta ekitatiboaren alde egiten dugu, Euskadin bizi diren pertsona guztiei kalitatezko osasun-zerbitzuen estaldura eta irisgarritasuna bermatuko diena.

Osakidetza Osasun Zerbitzu bat da, eta ondorengo ezaugarri hauek ditu: biztanleriaren estaldura unibertsala, prestazio-zorro zabala, zerga orokorren bidezko finantzaketa, osasun-zerbitzu planifikatu eta sektorizatueterako irisgarritasun handia, lehen mailako arreta-maila, beste funtzio batzuen artean euskal osasun-sistemaren bihotza dena.

Kalitatezko euskal osasun zerbitzu publikoa dugu, ia 40 urtetan zehar eraiki dena. Sistema hori hobetzen jarraitu behar da, egoerak eta beharrak aldakorrak baitira. Arreta espezializatuko kontsultetan itxaron-zerrendak murriztea, proba diagnostikoak eta ebakuntza kirurgikoak eta lehen mailako arretako lan-karga hobetu behar ditugu.

Egindako lana oinarri hartuta, bat gatoz legegintzaldi hau funtsezkoa izango dela aurrean ditugun erronka berriei aurre egiteko eta gure osasun-sistema hobetzeko, Osakidetzako profesionalekin hitz eginez eta nahi eta behar dugun osasun-sistemari buruzko Akordio zabal bat bilatuz.

Eusko Jaurlaritzak osasun-eredu hori defendatuko du, euskal herritarrek osasun-estaldura unibertsala izateko duten eskubidea eta zerbitzu-zorro zabala duen osasun-zerbitzu baterako irisgarritasuna bermatzen dituen. Kontuan izango ditu euskal gizarteari hainbat eremutan eragiten dioten aldaketak, batez ere gizartearen zahartzeari eta osasun-zerbitzu publikoen eskaera handiagoari dagokienez. Horregatik, lehentasuna emango zaie pertsonak helburu dituzten politikei, eguneroko osasun-arazo arruntei hobeto aurre egiteko, epe laburrera zein epe ertain eta luzera, Osakidetzak euskal gizartean betidanik izan duen izen ona berreskura dezan.

2. Gizarte-politikak

Pertsonen garapen soziala, kohesio soziala, indartzea, autonomia eta bizitza, independentea eta osoa, eskubide sozialak ezarriz, lidergo publikotik eta sektoreen arteko lankidetzatik soilik lor daitezkeen helburuak dira, ekimen sozialari nagusitasuna aitortuz.

Eskubide horiek bermatzen dira gizarte-politikak abian jarriz, ondasun babesgarri gisa garatzen baitituzte.

Gizarte-politikek Gizarte Zerbitzuen Euskal Sistemaren prestazioen eta zerbitzuen zorroa barne hartzen dute, baina arlo horretatik haratago doaz, eta, ikuspegi horretatik, gure apustua da lankidetzaren estutzea beste sistema eta politika publiko batzuekiko interakzio-guneetan.

Erronka da zeharkako gizarte-politiken paradigma berri batean aurrera egitea, ikuspegi integral batekin, inplikaturako administrazio guztien ahalik eta koordinaziorik handienarekin eta gizartearekiko lankidetzarekin, inor atzean utziko ez duena.

Pertsona da Gizarte Zerbitzuen Euskal Sistemaren ardatz eta helburu nagusia. Gaur egungo testuinguru sozialean, funtsezkoa da bizi ditugun trantsizio soziodemografiko, ekologiko eta digitalen esparruan gizarte-premiei erantzuteko beharrezkoak diren egitura-eraldaketei ekitea.

Helburu hori lortzeko, EAEko Gizarte Zerbitzuen II. Plan Estrategikoak (2023-2026) esparru estrategiko bat eratzen du, zainketak antolatzeko eta Gizarte Zerbitzuen Euskal Sistema egokitzeko eredu berri baterako trantsizio-prozesuan plangintza-tresna ireki eta partekatu bat aurreikusten duena. Zeregin horretan, ez da nahikoa izango orain arte egindako ahaleginari eustea; esandakoaz gain, sistema eraginkorragoa eta iraunkorragoa egingo duten berrikuntzak sartu beharko ditugu.

3. Etxebizitza

Etxebizitza-politika publikoaren eginkizun nagusia izan behar da etxebizitza duin, egoki eta eskuragarria izateko aukera ematea merkatu librean etxebizitzarik eskuratzetik ez duten pertsonen. Bereziki gizarte-premian dauden pertsonen, eta emantzipatzeko beharra duten gazteen. Aurrera egitea da kontua, eta gure legerian jasota dagoen etxebizitzarako eskubidea eskubide eraginkorra izatea lortzea.

Horretarako, beharrezkoa da konpromiso kolektiboa artikulatzea eragile sozial, ekonomiko, administrazio publiko eta, oro har, gizarte guztien artean, epe ertain eta luzerako helburu estrategiko batzuk partekatuz, helburu horiek lortzeko mekanismoak, ekintzak eta emaitzak ebaluatzeko sistemak ezar ditzaten.

Etxebizitzaren arloko neurriak bereziki gazteei zuzendu behar zaizkie, beren bizi-proiektuak eraiki ahal izateko etxebizitzaren premia larria duen kolektiboari, bai eta baliabide edo irisgarritasun-premia urriak dituzten adinekoei ere.

Euskadin, 2015eko Etxebizitzaren Legea eta 2022-2036 aldirako Etxebizitzaren aldeko Itun Soziala ditugu, inplikaturako eragile instituzional eta sozial guztien artean hitzartutako jarduera-esparru orokorra eskaintzen dutenak, herritarrek etxebizitza duina izateko duten eskubide subjektiboa aitortuz eta, beste helburu batzuen artean, alokairu eskuragarriaren eskaintza publikoa handitzea eta Euskadiko eraikin eta etxebizitzaren irisgarritasun eta efizientzia energetikoaren irizpideen arabera birgaitzea bultzatuz.

4. Hezkuntza

Euskadik Hezkuntza Lege berria onartu berri du. Lege hau Eusko Jaurlaritza osatzen duten bi indarrek adostu dute, eta hainbat legebiltzar-talderen, hezkuntza-sektorearen, profesionalen eta irakasleen, familien eta hezkuntza-komunitateko gainerako eragileen arteko elkarlanaren emaitza izan da.

Hezkuntza gizarte-aurrerapenaren sinonimo da maila guztietan. Hezkuntza Lege berriak egonkortasuna eta izaera estrategiko berria emango dio Euskal Hezkuntza Sistemari, etorkizuneko erronka berriei ekiteak eskatzen duen bidea markatzeko. Legeak azpimarratzen du euskal eskola publikoaren protagonismoa, hezkuntza-sistemarako sarbide unibertsala modu ekitatiboan bermatuko duen oinarrizko erreferente gisa, eta aukera-berdintasuna bermatzen du, ikasleen gizarte-, ekonomia- edo bestelako abiapuntu-baldintzak alde batera utzi gabe.

Hezkuntzaren Euskal Lege berriaren funtsezko balioak bultzatu nahi ditugu. Berdintasuna eta kohesioa bermatzea. Etorkizuneko ikuspegia duen heziketa-eredu baten alde egitea, euskal gizarteak dituen erronkei helduko diena. Kalitate-sistema bat, inklusiboa, ekitatiboa eta lankidetzakomunitarioan oinarritua, familien eta udalerrien erantzunkidetasunarekin eta irakasleen konpromisoarekin, eta gure ikasleen eskola-arrakasta bermatuko duena.

Jaurlaritzak heziketa-eredu propio berri bat bultzatzearen aldeko apustua egin du, ikasleak gizarte konprometitu eta aurreratatu baterantz bideratuko dituzten balioekin. Kohesioa eta berdintasuna egituratuko dituen, segregazioaren aurka borrokatuko duen, bizikidetzak positiboa eta hezkidetzak hartuko dituen eta kulturartekotasuna sustatuko duen eskola-eredu inklusiboa, betiere familien eta komunitateko eragile guztien inplikazioa bilatuz.

5. Segurtasuna

Segurtasuna funtsezko zutabea da edozein gizarteren ongizatean, egonkortasunean eta aurrerabidean. Herritarrak mehatxu fisikoen aurka babestetik haien oinarrizko eskubideak, osotasun emozionala eta psikologikoa babesteraino bermatzeko konpromisoari erantzuten dio. Polizia eta legeak funtsezko zutabeak dira gizarte baten segurtasunari eusteko.

Poliziak berebiziko garrantzia du herritarren babesean eta delituaren prebentzioan. Haien presentziak eta jardunak ezarritako arauetikiko errespetua sustatzen dute, eta segurtasuna eta bake publikoa arriskuan jar ditzaketen portaerak baztertzen dituzte. Poliziak aurrea hartu behar die delitu-modalitate berriei, eta, horretarako, bere antolamendua, giza baliabideak eta baliabide teknologikoak eta funtzionamendua egokitu behar ditu.

Hori dela eta, irmotasun osoz eta inolako atzerapenik gabe egin behar diegu aurre une honetan aurkeztzen zaizkigun barneko segurtasun-erronkei zein erronka orokorrei: ziberkriminalitatea, kriminalitate antolatua eta gorroto-delituen gorakada, indarkeriaren erradikalizazioa eta ordena publikoko desordenak kirol-ekintzen aitzakian, genero-indarkeria, klima-aldaketa eta abar.

6. Euskara

Erakundeen jardunari eta euskal gizartearen erabakiari esker, euskararen ezagutzak eta erabilerak gora egin dute azken hamarkada hauetan. Erronka berria da behar besteko baldintzak sortzea gure hizkuntzaren erabilerak gizarte-eremuan hazten jarrai dezan. Horretarako, Euskadik "Aroa. Euskara biziberritzeko eta ahalduntzeko esparru estrategikoa" dauka hurrengo 10 urteetarako, hurrengo hamarkadan hedatuko dena.

Mundua aldatzen ari da, eta pertsonon arteko harremanak eurak eta ezartzeko moduak aldatzen ari dira, bai modu presentzian, bai digitalean. Eleaniztasuna gero eta hedatuago dagoen testuinguruetan bizi gara. Hau aukera bat da gure hizkuntzarentzat. Kultura soziolinguistiko berri baten atarian gaude eta elebitasun orekatua bilatzen duen eta, gainera, hiztun eleanitzen aniztasuna onartu nahi duen gizarte batean bizi gara.

Euskara euskal herritar guztion ondarea da, hitz egin ala ez, eta euskarak gure gizartearen eta mundu digital konplexu eta aldakorrean lekua hartzen jarrai dezan beharrezkoak diren politikak bultzatu behar ditugu.

Euskara biziberritzeko prozesuak aurrera jarraitu behar du. Ezinbestekoa da hiztun aktiboen kopurua biderkatzea. Helburua da familian, kalean, eskolan, aisialdian, kirolean, lan-eremuan, osasun- eta zaintza-guneetan edo ingurune digitalean euskarazko komunikaziorako esparru berriak irabaztea, euskal herritarren hizkuntza-eskubideak bermatzeko helburuarekin.

Euskara hizkuntza ofiziala da Euskadin, gaztelaniarekin batera. Helburua da euskara ere hizkuntza ofiziala izan dadila Europan.

7. Kultura

Kultura funtsezkoa da balio indibidualak eta kolektiboak etengabe garatzeko, egokitzeko eta transmititzeko. Hitz gutxitan, komunitatea eraikitzen du. Horregatik guztiagatik, ezinbestekotzat jotzen dugu gure Herrian kultura-sorkuntza eta -ekoizpen propioa garatzea, hurbilekoa, jasangarria eta askotarikoa, bai eta irisgarritasuna eta kultura-arloko ekitatea, eta gure kultura-ondarearen kontserbazioa, kudeaketa eta transmisioa bermatuko dituzten politika publikoak ere.

Printzipio demokratikoetan sendo errotuta dagoen gizarteak behar du inguruan duen munduari buruzko iritzia pertsonala eta ikuspegi propioa sortzeko aukera emango dioten tresnak eskura izango dituen hiritargoa. Ondo informatutako herritarrak, kritikoak eta analitikoak prestatzeko zeregin horretan, funtsezko zutabea da kultura, iraganekoa orainekoa eta etorkizuneko, eskuragarri izatea.

Kultura ere bada gero eta eragin ekonomiko handiagoa duen esparrua. Kultura- eta sormen-industriek gero eta garrantzia handiagoa dute ekonomian, enpleguan eta berrikuntzan. Alde horretatik, lankidetzaren publiko-pribatua funtsezkoa da kulturaren esparruan ere, eta, horregatik, politika publikoek, kultura-jarduera sustatzeaz gain, lankidetzaren hori bultzatu behar dute.

Horregatik guztiagatik, Eusko Jaurlaritzak, Euskal Herriko kultura-eragileekin batera, kultura-talentua sustatzeko politikak garatuko ditu, kultura-eskaintza bultzatzeko politikak, eta Euskadiko memoria eta kultura-ondarea transmititzen lagunduko du. Por todo ello, el Gobierno Vasco, junto con los agentes culturales del País, desarrollará políticas de promoción del talento cultural, de impulso de la oferta cultural y favorecerá la transmisión de la memoria y el patrimonio cultural de Euskadi.

8. Gazteria

Euskal gazteek laguntza eraginkorrak behar dituzte nahi duten adinean emantzipatzeko eta beren bizi-proiektuak autonomiaz garatzeko, gizartean erabat parte hartuz eta beren eskubideak erabiliz.

Gazteen Legeak eta gazteen emantzipazioa bultzatzeko 2030erako Euskal Estrategiak, duela gutxi onartu direnak, eskubide-esparru bat eta laguntza-neurrien ekosistema bat ezartzen dute funtsezko eremuetan, hala nola etxebizitza eskuratzea, kalitatezko enplegua edo errenta erabilgarria, besteak beste.

Funtsezkoa da politika publiko horiei jarraipena ematea eta indartzea, eskubide eta laguntza horiek guztiak gauzatzeko, euskal gazteen emantzipazio-adina aurreratzeko eta gazteen bizi-proiektuen autonomia ahalbidetzeko.

Helburu horrekin, legegintzaldi honetan aurrera egin behar da 2030erako Euskal Estrategiaren hamar proiektu bultzatzaileetan, gazteen emantzipazioa bultzatzeko eta, oinarri horren gainean, ekimen berriak inplementatzeko. Ekimen horiek, jarraian azalduko ditugunak bezala, edukiak sendotu eta finkatuko dituzte.

9. Demografiaren erronka

Egoera demografikoa lehentasunezko kezka da munduko gizarte gehienetan, batez ere Europan. Gai horri heltzea oso konplexu gertatzen ari da, eta, aldi berean, aukera-iturri ere bai. Bizi dugun desoreka demografikoa, neurri handi batean eta paradoxikoki, pertsonen oinarritzko eskubideak — osasuna, esaterako — babesteko eta hedatzeko Euskadin garatu ditugun politika publikoen arrakastaren ondorio da, baita bizi-itxaropena eta bizi-itxaropen osasungarria edo desgaitasunik gabea luzatzea lortu izanaren ondorio ere.

Erronka demografikoari erantzutea herri osoaren helburu estrategikoa da. Hurrengo hamarkadetako perspektiban garrantzitsuenetako bat. Euskadi gaztetu behar dugu, belaunaldien arteko oreka hori funtsezkoa baita gure ongizate-eredua bermatzeko.

Erronka Demografikorako 2030erako Euskal Estrategiak erronka horri erantzuteko emaitza onenak lortzen ari diren herrialdeetan abian jarritako politiken ildoari jarraitzen dio. Legegintzaldi honetan Estrategia osoa garatu behar da, eta, oinarri horren gainean, Euskadik aurre egin behar dion erronka demografikoa konpontzen lagunduko duten politika berriak ezarri behar dira.

Erakunde maila ezberdinen artean zeharkakoak izan daitezkeen politika publikoen eremuan Estrategiaren erakunde arteko dimentsioa zabaltzea, Foru Aldundiekin, Udalekin eta gizarte zibileko beste eragile batzuekin modu aktiboan lankidetzaz-esparru bat garatuz.

10. Jarduera fisikoa eta kirola

Eusko Jaurlaritzak honako dimentsio hauetan ulertzen du gorputz- eta kirol-jarduera: balio-eskola, osasunaren eta ongizate indibidual eta kolektiboaren iturria, eta euskal kirol-ekosistemaren ikuspegi integrala defendatuz garatzeko eskubide unibertsala, berau osatzen duten erakunde, eragile, elkarte eta federazio bakoitzaren jarduera-eremua bultzatuz eta errespetatuz.

Kirolaren eta jarduera fisikoaren arloko politika publikoek kirol-jarduera lehiakorra bultzatzea eta osasun publikoa sustatzea uztartu behar dituzte, baita gizarte-kohesioa eta irisgarritasuna ere. Kirola, gainera, nazioartean proiektatzeko faktorea da Euskadirentzat.

II. ARDATZA: HAZTEKO ETA ONGIZATEA AREAGOTZEKO EREDUA

JARDUN ARLOAK:

11. Kalitatezko enplegua eta Talentua

12. Industria

13. Berrikuntza

14. Digitalizazioa eta Adimen Artifiziala

15. Azpiegiturak

16. Lehen sektorea eta Arrantza

17. Merkataritza eta Ostalaritza

18. Turismo jasangarria eta bikaintasunezkoa

19. Kontsumitzailea

11. Kalitatezko enplegua eta Talentua

Euskadin dagoen enplegu-tasa altuak erakusten du orain arte garatutako politiken eraginkortasuna krisi-testuinguru batean, non ekintzailtza ere sustatu den eta hazkundera sortzen duen inbertsioa bultzatu den.

2030erako Enpleguaren Euskal Estrategian, Euskadirentzat nahi dugun enplegua eraikitzeko helburu estrategikoa finkatu da, gizarte-eragileekin ahalik eta adostasun handienarekin. Gure ongizate-estatuari eustea eta garatzen jarraitzea ahalbidetuko duen enplegu nahikoa. Eta kalitatezko enplegu inklusiboa, aukera-berdintasun eraginkorrean eta gizonen eta emakumeen arteko berdintasunean oinarritua, langileen eskubideak bermatuko dituena eta enpresen aukeratarako balioko duena, eta gizarte aurreratuagoa eta kohesionatuagoa eraikitzen lagunduko duena. Datuek ere bermatzen dute apustu estrategiko horren egokitasuna.

Gure gain hartzen dugu printzipio horietan aurrera egiteko erronka, eta, horretarako, garrantzitsua da kontuan izatea enplegua sortzea ez dela besterik gabe planteatzen den helburu bat. Ikuspegi integral bat behar da, hainbat faktore jorratuko dituena, hala nola hezkuntza, lan-prestakuntza, sektore estrategikoen enplegua sortzea eta berrikuntza sustatzea. Gainera, lehentasun ukaezina eta partekatua izango da sortutako enpleguak kalitatezkoak izatea, soldata justuekin eta lan-baldintza egokiekin. Osasun- eta segurtasun-baldintzetan garatuko den enplegua, langileen bizi-proiektuak erabat garatzea ahalbidetuko duena, azken batean, enplegu duina, kalitatezkoa eta inklusiboa, pertsona guztien beharrei erantzuneko diena.

Enpleguaren esparruan indarra hartuz joan den beste kontzeptua da talentuarena, pertsona batek jarduera edo zeregin bat trebetasunez eta eraginkortasunez egiteko duen gaitasunari edo trebetasunari dagokionez. Herrialde bateko talentua zaintzea eta garatzea ere badakar bere herritarrei hazkundera pertsonal eta profesionalerako aukerak zaintzea eta eskaintzea, eta,aldi berean, lehiakortasuna hobetzea.

12. Industria

Euskadik ekonomia modernoa, dinamikoa, garatua eta iraunkorra bultzatzeko beharrezko baldintzak ezartzen ditu, kalitatezko enplegu baten bidez aberastasuna sortu eta banatzeko, zerbitzu publiko sendoei eusteko eta gizarte-politikak garatzeko.

Eredu horren gobernantza arlo publikoaren eta pribatuaren eta erakundeen arteko lankidetzan estuan oinarritu da, eta horren aldeko apustua egiten jarraituko dugu. Era berean, ekintzarako tresnak eta tresnak modernizatzen eta hobetzen jarraituko dugu.

Europak jasagarritasunerako norabide argia hartu du. Bat egiten dugu horrekin, baita arlo ekonomikoan ere. Arlo horretan iraunkortasuna enpresentzako bereizte- eta lehiakortasun-elementu bihurtu du.

Horregatik, Eusko Jaurlaritzak lehiakortasun iraunkorrerantz bideratuko du Euskadiren berrindustrializazioa, funtsezko 3 trantsizioen inguruan: energetikoa, soziala eta teknologiko-digitala, eta hiru trantsizio handiek eskaintzen dizkiguten aukerak baliatuko ditu, industria berritzeko eta eraldatzeko helburuarekin.

Eusko Jaurlaritzak laguntza emango die baliabideak erabiltzean eta ingurumen-aztarna sortzean jardura iraunkorrako baten aldeko apustua egiten duten enpresei eta proiektuei. Era berean, gizarte-konpromisoa bultzatuko du hainbat arlotan, hala nola kalitatezko enplegua sortzean, bidezko ordainsarrietan eta giza baliabideak eta enpresa-ondorengotza zaindu eta garatzean, bai eta ingurunearekiko elkarreraginean ere, Industrian eta Zerbitzu Aurreratuetan BPGren %40 gainditzera bideratuta.

13. Berrikuntza

Berrikuntzaren aldeko apustua Euskadiren nortasun-ikur bat da. Herrialde baten garapen ekonomikoaren funtsezko adierazlea da, eta bere produktibitatea eta lehiakortasuna baldintzatzen ditu, baita hazkunde iraunkorra lortzeko faktore erabakigarria ere.

Euskadi goi-mailako berrikuntzako eskualdeen taldean dago Europan. Hazten jarraitzea eta lurraldea berrikuntzan Europako eskualde liderra izatea da helburua (RIS Regional Innovation Scoreboard adierazlea).

Berrikuntzaren erronkari erantzuteko, beharrezkoa da ahalegin publiko-pribatua egitea eta epe luzerako estrategia bat finkatzea, Euskadi Europako berrikuntza-polo bihurtzeko, hazkunde ekonomikoari eta ongizateari lagunduz, bai eta kalitatezko enpleguak sortzen ere.

14. Digitalizazioa eta Adimen Artifiziala

Digitalizazioak aurrerapen nabarmena izan du Euskadin, eta gure gizartea eta ekonomia modernizatzen lagundu du. Digitalizazioak zerbitzu publiko eta pribatuen eraginkortasuna hobetu du, berrikuntza bultzatu du eta gure lehiakortasuna indartu du. Hala ere, erronka garrantzitsuei ere egin behar diegu aurre, hala nola arrakala digitalari, batez ere landa-eremuetan, eta zibersegurtasuna bermatzeko beharrari.

Digitalizazioaren aldeko gure apustua bizkortzea funtsezkoa da teknologiak eskaintzen duen aukera handi hori baliatzeko. Izan ere, digitalizazioa herri mailako funtsezko estrategia bihurtu da, eta Euskadi azpiegitura eta zerbitzu digitalen hub bihurtu da. Lehiakortasun ekonomikorako eta garapen sozialerako aukera bat.

Gure apustua Euskadi lurralde ireki eta adimendun gisa garatzea da, datuen kudeaketa adimentsua eta etikoa bermatuz, adimen artifizialak eskaintzen dizkigun aukerak aprobetxatuz, herritarren eta administrazioaren arteko harremana hobetuz, lankidetzeta eta iraunkortasuna sustatuz.

15. Azpiegiturak

Garraio-azpiegiturak oinarrizko beharra dira herritarren mugikortasunerako, eta politika publikoen konpromisoa da pertsoneri garraio publiko irigarria eta integrala ematea, beren joan-etorriak bermatzeko.

Gure bizi-kalitatea, lurralde-egituraketa eta -kohesioa eta garapen sozioekonomiko inklusiboa eta iraunkorra hobetzen laguntzen dute. Gainera, garraioak funtsezko zeregina du ekonomia deskarbonizatu berrian eta gero eta mugikortasun iraunkorrago baterako trantsizioan.

16. Lehen sektorea eta Arrantza

EAEko lehen sektorea ez da nazioarteko egoera ezegonkor eta asaldatutik libre geratu. Ziurgabetasun-egoera horrek areagotu egin du elikaduraren arloan duen izaera estrategikoa, eta funtsezko rola du kultura-, gizarte- eta ingurumen-balioak transmititzen dituen elementu gisa. Lehen sektoreak elikagaien ekoizpen jasangarria eta kalitatezkoa bermatzen du. Ingurumenaren babesle gisa dugun aktiborik handiena da.

Lehen sektore hori klima-aldaketaren ondorioen aurkako babes-oztopo gisa ulertu behar da, eta horren ondorio kaltegarriak geldiarazi behar dira, bai eta Euskadiko landa-eremuetako biztanleriaren iraunkortasuna eta hazkundera bermatu ere.

Lehen sektorearen defentsari heldu behar zaio haren premia eta itxaropenei modu integralean erantzunez. Arreta eman behar zaie beren lan-ingurunean eta beren bizimoduan, ahalegina probetxugarria izan dadin emakumeentzat eta herritar guztientzat. Sektore honen bizitza eta familia- eta gizarte-garapena hiri-ingurunearekiko berdintasun-baldintzetan egin behar dira.

17. Merkataritza eta Ostalaritza

Hurbileko merkataritzak eta ostalaritzak, aberastasuna garatzeko eta banatzeko eragile gisa, funtsezko zeregina betetzen dute Euskadiren garapen ekonomiko eta sozialean. Hurbiltasun-sektore horren egitura-gaitasunak tokiko hazkunde ekonomikoari eta enplegua sortzeari laguntzen dio. Funtsezkoa da, halaber, iraunkortasuna, ekonomia zirkularra eta hurbileko produktuak bultzatzeko.

Bilakaera teknologiko eta digital etengabeak tokiko merkataritzaren bertuteei balioa ematea eskatzen du, hala nola hurbiltasunari eta arreta pertsonalizatuari. Gainera, beharrezkoa da gaitasun berriak egokitu, profesionalizatu eta garatzea, sektorean belaunaldien arteko erreleboa bermatuz.

Eraldaketa sozialek, ekonomikoek eta ingurumenekoez, eta, batez ere, horiek ematen ari diren abiadurarekin, lankidetzara publiko-pribatua eskatzen dute, etorkizunera begira tokiko merkataritzaren eraldaketa kontsumitzaile digitalaren eta presentzialaren eskaerekin egokitzera begira.

18. Turismo jasangarria eta bikaintasunezkoa

Turismoa izan da azken aldian ekonomia eta enplegua haztea eta Euskadiko egitura ekonomikoa dibertsifikatzea ekarri duen sektoreetako bat.

Helburua da turismoak gure ekonomian duen eragin positiboa areagotzea, turismo jasangarri eta kalitatezkoaren aldeko apustua eginez. Ingurumenarekiko arduratsua den turismoa, ekonomikoki eta sozialki jasangarria, bisitarien eta tokikoen arteko "aberastasun soziala" ahalbidetuko duena, alderdi guztiei mesede eginez.

Hazkunde iraunkorra lortzeko, ezinbestekoa da erantzukizunean, erakundeen arteko koordinazioan, araudia errealitate berrira egokitzean eta epe luzerako ikuspegiari oinarritutako estrategia bat izatea, turismoa herritarren ongizateari lagunduko dion garapen ekonomikorako motorra izan dadin.

19. Kontsumitzailea

Kontsumoa etengabe aldatzen eta egokitzen ari den gaia da, askotariko gaiekin parekatu behar dena eta pertsona guzti-guztiei eragiten diena. Gure gizartearen garapena kontsumoan oinarritzen da, eta gure kontsumitzeko moduari buruzko erabakiak baldintzatzen du izan nahi dugun gizartea.

Kontsumo arduratsuak eta kontzientziatuak eta kontsumitzaileen eskubideen babesak garrantzia hartzen jarraituko dute etorkizunean. Teknologia berriek, merkataritza elektronikoak eta ordaintzeko modu berriek azkar egiten dute aurrera, adimen artifizialarekin, eta komunikatzeko, harremanetan jartzeko, kontsumitzeko eta informazioa trukatzeko modu berriak zabaltzen dituzte.

III. ARDATZA: TRANTSIZIO ENERGETIKOA ETA JASANGARRITASUNA

JARDUN ARLOAK:

20. Trantsizio energetikoa

21. Ingurumena

22. Garraio jasangarria

23. Ekonomia Zirkularra

24. Hiri-berroneratzea eta Hiri Agenda

25. 2030 Agenda

20. Trantsizio energetikoa

Berotze globala gero eta intentsitate handiagoz eragiten duen errealitate egiaztagarria da. Ondorio negatiboak eragiten ditu euskal ehun sozial eta ekonomikoan. Datuek erakusten dutenez, atmosferako berotegi-efektuko gasen isurketaren ondorioz, batez besteko temperatura gaur egun industriaurreko aldia baino gradu bat gorago dagoela. 2045ean karbono neutraltasuna lortzeko hartutako helburu handinahiak, erantzuna atzeraezin egiten dute.

Erantzun hau azkarra eta eraginkorra izan behar da. Euskal ekoizpen ehunak trantsizio ordenatu eta koherente bat behar du, sektore industrial, teknologiko eta energetikoarekin koordinatuta; eraldaketa hau aukera gisa aprobetxatuz, garapen ekonomiko arduratsua mantentzea eta enplegu berri eta hobeak sortzea ahalbidetuz.

Euskadik legegintzaldia hasi du berriki onartutako Trantsizio Energetiko eta Klima Aldaketaren Legearekin. Araudi honek ingurumen helburu handinahiak ditu eta, aldi berean, Euskadiren energia autonomia handitzea du helburu, sektore hau hainbeste baldintzatzen duten gorabehera geopolitikoak saihestuz. Euskaditik autokontsumo partekatuaren aldeko apustua egin behar dugu, energiaren ekoizpenari etekin handiena ateraz eta balio katean sartu ezin diren hondakinak aprobetxatuz, balorizazio energetikoaren bidez energia sortzeko.

Trantsizio honen kostuak ezin dira saihestu, ez soilik ekonomiaren arloan. Trantsizio energetikoa atsegina izan behar da, burokrazia izapideak murriztuz eta sinplifikatuz, helburu komunitarioak lortzeagatik enpresen lehiakortasunean kalterik eragin gabe eta gure sektoreei lagundu behar diegu trantsizio honek eskaintzen dituen aukera ekonomikoak, enplegu sorrera eta lehiakortasunaren alorrean identifikatzen.

21. Ingurumea

Ingurumenaren babes-politikak XXI. mendeko legegintza eta betearazpen lanen pieza funtsezko bihurtu dira. Ingurumena zaintzea eta klima-aldaketaren aurkako borroka mundu osoko kezka nagusien artean kokatzen dira eta herrialde guztien agenda politikoaren parte dira.

Ahalegin horrek ingurumen-adierazle nagusien hobekuntza ekarri du, bai uraren kalitateari dagokionez, bai lurzoruari eta aireari dagokienez. Biodibertsitatearen defentsan eta errespetatuan ere aurrerapausoak eman dira. 2030eko horizontean, eta Garapen Jasangarriaren Helburuekin bat etorritik, Eusko Jaurlaritzak, Eusko Legebiltzarraren laguntzarekin, klima-aldaketa Euskadiren gai zentral gisa kokatu zuen, Larrialdi Klimatikoaren Deklarazioaren ondoren.

22. Garraio jasangarria

Garraioa eta mugikortasuna funtsezko elementuak dira pertsonen bizitzaren garapenerako eta gizartearen garapenean eragin zuzena dute. Herritarren behar bat da, eta, beraz, politika publikoek garraio publiko, irisgarri eta integral baten bidez sustatu behar dute. Euskadik aurrera jarraitu behar du, lurralde egituratua izaten jarraitzeko, herritarren arteko lurralde-oreka bat mantenduz, eta horretarako, mugikortasun jasangarri eta eraginkor bat izatea funtsezko faktorea da.

Euskadiko garraio publikoaren sistemak kalitate handiko eskaintza bat izatea ahalbidetu du, eta hala baloratzen da herritarren aldetik. Ildo beretik, Gobernuak sustatuko du Euskadiko mugikortasuna trantsizio energetikoarekin eta trantsizio digitalarekin bat etorritik egotea.

23. Ekonomia Zirkularra

Ekonomia zirkularra funtsezko elementua da lehengaien kontsumoa murrizteko eta klima-aldaketaren aurka borrokatzeko, eta, beraz, arriskuak arintzeko ez ezik, gure ehun ekonomikoa indartzeko aukerak sortzeko ere balio du. Beraz, enpresetan zirkulartasun-tresnak aplikatzea funtsezkoa da haien lehiakortasuna hobetzeko, klima-aldaketarekin lotutako CO₂ isuriak murrizteko eta zabortelean amaitzen diren hondakinak murrizteko.

Azken urteotan, Euskadik aurrerapen handiak egin ditu arlo honetan, 2030eko Ekonomia Zirkularren Estrategia, 2021-2024 Ekonomia Zirkular eta Bioekonomiaren Plana eta Basque Ecodesign Centre edo Basque Circular Hub bezalako mugarririk onartu ondoren. 400 euskal enpresa baino gehiagok, %80 ETEak, praktika edo eredu zirkularrak aplikatzen ari dira jada.

Lehengaiak kontsumitzetik eta isurketak sortzetik bereizitako garapen eta hazkunde ekonomiko eredu sinesten dugu, berritzaileagoa, lehiakorragoa eta jasangarriagoa dena, eskuragarri dauden baliabideak ahalik eta gehien maximizatuz, ekoizpen-zikloan ahalik eta denbora gehien iraun dezaten eta hondakinen sorkuntza murrizteko.

Helburua da ekonomia zirkular berri honen eredu hau sustatzeko martxan jarritako tresnak ezartzea eta zabaltzea, lan berdeak eta berrikuntza sortuz, eta horrek Euskadiren lehiakortasuna eta hazkunde jasangarria hobetzea ekarriko du.

24. Hiri-berroneratzea eta Hiri Agenda

Aurreko garai predemokratikoan, biztanleria-nukleo garrantzitsuak eraiki ziren bizitegi-larrialdiei erantzuteko. Ez zuten plangintza eta epe luzerako ikuspegi nahikorik izan, garapen jasangarriaren ikuspegitik kalitatezko hiri-inguruneak bihurtzeko.

Euskadik biztanleria kopuruari dagokionez egonkorra den populazio bati etxebizitza gehiago behar dituen errealitatearen aurrean -etxebizitza bakoitzeko pertsona kopurua murrizten jarraitzen du-, dagoeneko eraikitako hirian zentratzea beharrezkoa da, lurraldearen artifizializazioa handituko luketen hedapen berrien gainera formula hau lehenetsiz. Herri eta hiri trinkoagoak, jasangarriagoak, bizikidetasun-gune gehiago dituztenak behar dira, merkataritza gehiago eta topaleku gehiago barne hartuko dituztenak. Halaber, Euskal Hiria kontzeptuan aurrera eginez, hobeto konektatutako Herri eta hiriak behar dira.

Hiri-garapeneko eredu berri honetan, auzoaren errealitateak, gizarte-interakziorako espazio komunitario gisa, gure herri eta hirien plangintza eta antolaketan bere funtsezko zeregina berreskuratu behar du. Horretarako, funtsezkoa da gure auzoek bizitza-kalitate handiko espazioak izan daitezen beharrezko elementu guztiak izatea.

25. 2030 Agenda

Euskadiren konpromisoa 2030 Agendarekin sendoa eta ukalezina da, bere helburuak Euskal Agendaren lehentasun bihurtuz. Politika publikoek Garapen Jasangarriaren Helburuen ezinbesteko balioaren isla praktikoa eta konkretua izan behar dute, etorkizun ekitatibo, berde eta jasangarri baterako bide-orri gisa.

Gure politikak eta ekintzak bideratuko ditugu helburu horiek garatzera eta betetzera, eta arlo horretan lan egingo dugu, pobrezia desagerraraztea, genero berdintasunaren sustapena, klima ekintza eta komunitate inklusibo baten eraikuntza lehenetsiz, aldi berean garapen ekonomiko jasangarri eta inklusiboa sustatzen jarraituko dugun bitartean.

Euskadik ez ditu konpromiso horiek soilik bete behar, baizik eta haien aplikazioan eta lokalizazioan bide internazionala gidatu. Eusko Jaurlaritzaren eredu euskal eragileen lankidetzan eta gure politikak diseinatu eta gauzatzean herritarren parte-hartzean oinarritzen da. Guzti hori erronka globalak komunitate gisa aurre egiteko, oraingo ongizatea bermatzeko eta biharko euskaldunei gizarte hobea uzteko.

Aurreko legegintzaldian, Nazio Batuen Erakundeak erabaki zuen 2030 Koalizioaren munduko Idazkaritzaren egoitza Euskadin kokatzea. Gertaera honek jarraitutako ibilbidea aitortzen du eta erantzukizun gehigarria dakar. Garrantzi handiko gertaera bat da, GJHein euskal konpromisoaren garapen lokal eta internazionalerako aukera handiak irekitzen dituen.

IV. ARDATZA: BIZIKIDETZA, MEMORIA ETA GIZA ESKUBIDEAK

JARDUN ARLOAK:

26. Genero berdintasuna eta LGTBIQ+ eskubideak

27. Bizikidetza eta Giza Eskubideak

28. Garapenerako lankidetza

29. Justizia eta espetxeak

26. Genero Berdintasuna eta LGTBIQ+ eskubideak

Euskadiko emakumeen eta gizonen arteko berdintasuna funtsezko gai bihurtu da, bai erakundeen agendan, bai gizartean. Gaur egun, oso balio sozial handiko politika publikotzat jotzen da, herritarren gero eta eskaera handiagoari erantzuten dio, eta gure gizartean lehentasunezko eta eztabaidaezinezko helburua da.

Halaber, indarkeria matxistaren aurka borrokatzea gizarte osoak egoki jotzen duen betebeharra da, eta Euskadiko botere publiko guztiek heldu behar diote giza eskubideen urraketa delako, bai eta lehen mailako arazo soziala eta osasun publikoko arazoa ere. Botere-harreman desorekatuen eta emakumeen aurkako egiturazko diskriminazioaren adierazpena delako ere.

Berdintasunaren eta LGTBIQ+ aniztasunaren defentsa funtsezko zutabe da gizarte justu baten eraikuntzan. Prozesu hori gizarte-eragileekin eta ordezkari politikoeekin elkarriketan eta akordioan oinarrituta gauzatu behar da.

27. Bizikidetzeta eta Giza Eskubideak

ETAren desagertzea aurreko hamarkadako gertaera eta lorpen garrantzitsuenetako bat izan zen euskal gizartearentzat. Harrezkero, bizikidetzeta plurala, integratzailea eta giza eskubideekin konprometitua finkatzea lehentasuna da, iraganarekiko memoria kritikoa eta biktimekiko solidariora eraikitzea eskatzen baitu. Memoria horrek inolako zalantzarik gabe aitortzen du terrorismo edo indarkeria mota orok eragindako kaltearen bidegabekeria, eta berretsi egiten ditu gure egiten ditugun 2016ko eta 2020ko akordioetan jasotzen diren premisak.

Euskadin, terrorismoaren biktimei errekonozimendua eta ordaina emateko euskal lege bat dugu, motibazio politikoko giza eskubideen urraketen biktimei errekonozimendua eta erreparazioa emateko lege bat eta Memoria Historiko eta Demokratikoaren Lege bat. Arau-oinarri horren gainean, eta elkarbizitza-eredu sendo eta justua bultzatze aldera, funtsezko 4 zutabetan oinarritutako ikuspegia sustatuko dugu, oinarri gisa jarduten dutenak, eta horien gainean eraiki daiteke gizarte bidezkoago, ekitatiboago eta baketsuago bat.

Zutabe horietako lehena indarkeriaren deslegitimazioa da. Printzipio horrek ezartzen du indarkeria mota oro, fisikoa, emozionala edo estrukturala izan, erabat bidegabea dela. Gatazkak konpontzeko edo ideiak inposatzeko bitarteko gisa indarkeriaren onarpen sozialaren hondar oro desagerrarazi behar dugu.

Bigarren zutabea oinarritzen da giza eskubideen urraketen biktima guztien aintzatespen osoan. Aitorpen horrek, lege- eta erakunde-eremua ez ezik, esparru soziala, morala eta sinbolikoa ere hartzen ditu. Bidegabekeriak jasan dituzten pertsona guztiak ikusarazi egin behar dira, eta gizartearen babesa eta elkartasuna jaso behar dute berreskuratze- eta erreparazio-prozesu horretan.

Hirugarren oinarria memoria inklusiboa, kritikoa eta etikoa eraikitzea da. Horrek esan nahi du historia ikuspegi askotatik berrikusi eta aztertu behar dela, historikoki baztertuak edo isilduak izan diren taldeei ahotsa emanaz. Memoria kolektiboak hausnarketarako eta ikaskuntzarako gunek bat izan behar du, etorkizuneko gatazkak konpontzen eta prebenitzen lagunduko duena.

Azkenik, laugarren zutabeen printzipio eta balio etiko eta demokratikoak daude. Printzipio horiek harreman sozial eta politikoen gidari dira, eta giza duintasunarekiko errespetua, eskubide- eta aukera-berdintasuna, justizia, elkartasuna eta erabakiak hartzean herritarren parte-hartzea sustatzen dituzte.

Oro har, 4 zutabe horiek osatzen dute bizikidetzarako eredu bat, pertsona guztiarentzako bakea, justizia eta ongizatea sustatzea helburu duena. Bizikidetzaren horri bide emateko, gizarte osoaren konpromisoa eta lankidetzaren behar da, bai eta funtsezko printzipio horiek islatzen eta sustatzen dituzten politika publikoak eta egitura instituzionalak eraikitzea ere.

28. Garapenerako lankidetzaren

Gero eta interkonektatuago dagoen eta aurrekaririk ez duten egungo erronka globalei aurre egin behar dien mundu honetan, garapenerako lankidetzaren politika funtsezko pieza da gobernu demokratikoentzat eta nazioarteko elkartasunarekin konprometituta daudenentzat.

Muturreko pobrezia Afrikako kontinentean kontzentratzeak eta Asiako eta Latinoamerikako hainbat estatu bizitzen ari diren trantsizio desorekatuak erronka berriak dakartza, tokikoak eta globalak. Beraz, giza eskubide iraunkorraren gaineko erantzukizun kolektibo horretan egon behar du fokuak. Euskadik aliantza eta proiektu esanguratsuak sustatu behar ditu, ekimen globaletan parte hartuz eta euskal gizartearen izaera solidarioa eta kooperantea proiektatuz.

Eusko Jaurlaritzak aliantzak sortzeko, lankidetzako eragileak mobilizatzeko eta gizartearen parte-hartzea sustatzeko gaitasuna handituko du. Hori guztia gure gaitasun ekonomiko, sozial eta teknikoetan oinarrituta, eta betiere gure gaitasunak errespetatuz.

Nazio Batuen 2030 Agenda eta haren Garapen Iraunkorreko Helburuak oinarri hartuta, ezinbestekoa da gure ahaleginak pobrezia desagerrarazteko, desberdintasunaren eta bidegabekeriaren aurka borrokatzeko edo gure planeta babesteko urrats sendoak ematera bideratzea.

Gure politiken bidez, euskal herritarrok, mundu osoan gerra-gatazketan harrapatuta dauden pertsonen laguntzeko konpromisoa har dezakegu, Ukrainan edo Palestinan gertatu berri direnetan, esaterako.

29. Justizia eta espetxeak

Justizia funtsezko zerbitzu publiko gisa ulertuta, gure helburua da haren baitan egitura-aldaketak sustatzea eta garatzea, haien irisgarritasuna eta eraginkortasuna bermatzeko, eta denon helburu diren kohesio- eta jasangarritasun-ahaleginen laguntzeko.

Illo horretan, bultzatu egingo dugu justiziak bere zerbitzua erraz ematea, pertsona ahulenei bereziki lagunduz, pertsonak ekintza-ardatz nagusitzat hartuz, herritarren beharrei erantzunez, iraunkortasunean, digitalizazioan, erantzun-denboren hobekuntzan, ulergarritasunean eta justizia errestituatiboaren sustapenean aurrera eginez, eztabaidak konpontzeko bitarteko egokiekin, eta lankidetzaren bidez berrikuntzaren alde lan eginez, babes judizial eraginkorra bermatuz. Eragindako kaltea konpontzera begira, politika integral baten barruan kokatuko den zerbitzua.

Espetxe-sistemak berebiziko garrantzia du justizia-administrazioan eta segurtasun publikoaren kudeaketan. Bere eginkizunak ez du arau-hausleak zigortzera mugatu behar; delituak egin dituzten pertsonen birgaitzea eta gizarteratzea ere kontuan hartu behar ditu. Berrintegrazio horrek mesede egiten die bai pertsoneri, bai gizarte osoari.

V. ARDATZA: AUTOGOBERNUAN HAZTEA

JARDUN ARLOAK:

30. Autogobernua

31. Gobernantza eta gardentasuna

32. Euskadi globala – Euskadi Basque Country

30. Autogobernua

EAJ-PNVk eta PSE-EEK (PSOE) konpromiso argia hartu izan dute egonkortasun instituzionalaren eta autogobernuaren garapenaren printzipioarekin. Printzipio hori udal-, foru- eta autonomia-esparruetan hartutako akordioetan gauzatu da, eta, berriki, estatu-eremuan ere adierazi da, Espainiako Gobernua osatzeko.

Bi alderdiok positiboki baloratzen dugu eredu hori, leialtasunez eta osagarritasunez garatzen jarraitzeko konpromisoa hartzen baitugu, elkarrizketaren eta akordioaren bidez erakundeen egonkortasuna errazteko.

Autogobernua ongizate handiagoaren sinonimoa da herritar guztiarentzat. Hori defendatzea eta burutzeke geratzen diren eskumenak erreklamatzeko funtsezko zutabeak dira estatutu-ituna eguneratzeko, Legebiltzarreko autogobernu-lantaldeak XI. legegintzaldian egindako lanetan oinarrituta.

Printzipio horien gainean, Euskadiko autogobernua zabaltzeko eta hobetzeko konpromisoa berresten da, honako konpromiso hauetan oinarrituta: lortutako autogobernuaren lege-garapena zabaltzea; lortutako autogobernua defendatzea, indarrean dauden mekanismo politiko, juridiko eta instituzionalak eraginkortasunez erabiliz; Euskadiko ekonomia- eta finantza-autogobernua indartzea eta garatzea; Eusko Jaurlaritzak eta Espainiako Gobernuak Euskadiko autogobernua osatzeko hartutako konpromiso politikoak eta instituzionalak betetzearen alde lan egitea.

Euskal autogobernua Europar Batasunaren esparruan ere garatzen da. Eusko Jaurlaritzak Europaren eraikuntza bultzatuko du, bai eta euskal instituzioek Batasuneko instituzioetan duten presentzia eta parte-hartzea ere..

31. Gobernantza eta gardentasuna

Erakundeak eta zerbitzu publikoak funtsezkoak dira gure gizarteak ondo funtziona dezan. Beharrezkoa da arlo publikoarekiko konpromiso irmoa eta zerbitzu publikorako bokazio erabatekoa.

Erakundeen kalitatea hobetzeko lanean jarraitu behar da, funtsezko alderdia baita Euskadin hazkunde ekonomikoa eta gizarte-kohesioa bermatzeko. Kalitate instituzional hori funtsezkoa da, herritarrengan konfiantza sortzen duelako, eraginkortasuna eta efizientzia hobetzen dituelako, herritarrei eskubideak bermatzen dizkielako eta zerbitzu publikoetan berrikuntzak egitea errazten duelako.

Herritarrei kontuak ematen dizkien Administrazio ireki batean sakonduko dugu, kudeaketan gardentasun handiagoa izateko esparrua garatuz, herritarrek politika publikoetara hurbiltzeko eta horietan parte hartzeko aukera izan dezaten. Kalitatezko enpleguan aurrera egiten jarraituko duen administrazioa, bitartekotasuna pixkanaka murriztuz, Legeak ezartzen duen bezala, sindikatuen ordezkartzearekin mahai sektorialetan lortutako akordioen bidez.

32. Euskadi globala – Euskadi Basque Country

Egungo testuinguru globalean, munduari irekita dagoen eta egongo den Euskadi defendatzen dugu, Euskadik bere historian egin duen ibilbidearekin bat etorriz. Zeregin hori funtsezko pieza da Euskadiren eta bertako herritarren interes sozial, ekonomiko, kultural edo politikoen defentsan, nazioarteko testuinguruan.

Euskadiren kanpo-proiektzioak estrategia argi eta zehatza izan du betidanik, ahalegin publiko eta pribatuen batuketa izan delarik, bai eta "Euskadi Basque Country" marka ere, balio eta indargune propioetan oinarritua.

Europa da, zalantzarik gabe, Euskadirentzat erreferentzia nagusia nazioartean. Lurralde desberdinen arteko lankidetzak funtsezkoa da. Horregatik, Iparraldeko Communauté d'Agglomération du Pays Basque erakundearekiko harremanak sakontzen jarraitzeko asmoa dugu, "Euskadi-Akitania-Nafarroa" euroeskualdea indartuz, Europako Arku Atlantikoan lidergo eta bultzada gune bat eratzeko eta Makroeskualde Atlantikoari behin betiko bultzada emateko.

Euskadiren izaera berezi hau, emigrazioak erabat baldintzatua, euskal diasporarekin duen lotura estuan islatu behar da, euskal diaspora tradizionala eta euskal emigrazio berria bilduko dituen benetako Komunitate globala egituratzeko.